

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

“Вплив депривації від матері на розвиток дитини”

Виконав: здобувач 2 курсу,
групи ПС-21-1вм
Спеціальності 053 «Психологія»
Дика О.Д
Керівник: Крупенина Н.А.,
к. пед. н., доцент

м. Дніпро
2023 р.

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Дикої Олени Дмитрівни
на тему:

«Вплив депривації від матері на розвиток дитини»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження впливу материнської депривації на емоційний, психічний та інтелектуальний розвиток дитини.

Життя дитини за умов обмежених соціальних та інших впливів зумовлює виникнення особливого психічного стану – психічної депривації. Розглядаючи цю проблему щодо дітей-сиріт, слід враховувати особливий соціальний сенс позбавлення важливих психічних потреб протягом тривалого часу.

Обґрунтовано, що материнська депривація в ранньому дитинстві дуже негативно впливає на розвиток дитини. Конкретні форми порушень у психічному розвитку дитини залежать від цілої низки умов: у якому віці відбулася розлука з матір'ю, як протікав процес формування прихильності, чи було життя дитини поза родиною постійним чи тимчасовим.

З'ясовано, що у більшості дітей, які виховуються за умов дефіциту (відсутності) материнської любові, виникають значні труднощі для формування гармонійно розвиненої особистості. Прогноз компенсації негативних аспектів особистості дітей залежить від часу, який дитина провела за умов материнської депривації.

Акцентується, що діти, у яких материнська депривація тривала перші три чи більше років, демонструють соціальні, емоційні та інтелектуальні труднощі навіть після того, як вони провели кілька років у стабільній домашній обстановці. Крім того, вони мають суттєві труднощі у формуванні прихильності до прийомних батьків.

Розглядаючи вплив материнської депривації на особу дитини та її взаємовідносини, виокремлено, що як і сироти, так і діти працюючих матерів страждають від відчуття самотності та невпевненості в собі.

Стверджується, що дитина повинна відчувати турботу матері або постійної дорослої особи задля її здорового емоційного, психічного та інтелектуального розвитку, почуття впевненості в собі, реалізації своїх потенційних можливостей.

Розкрито, що вплив важкої материнської депривації, який обмежується першими роками життя, пов'язаний із глибокими та стійкими змінами обсягу та структури мозку у молодому дорослому віці.

Зазначено, що материнська депривація в перші роки життя, може несприятливо впливати на розвиток мозку, який все ще спостерігається в дорослому віці. Результати дослідження також підвищують ймовірність того, що регіональні компенсаційні ефекти можуть захистити деяких дітей, вихованих у спеціалізованих

установах, від розвитку синдрому дефіциту уваги та гіперактивності.

Наголошено, що почуття відсутності самотності та невпевненості у собі дитини є важливим показником розвитку її особистості. Вони не дають змогу дитині в дорослому віці успішно вирішувати ситуації, не покладаючись на інших і мати позитивну самооцінку.

За результатами емпіричного дослідження встановлено, що як і сироти, так і діти працюючих матерів страждають від високого відчуття самотності, однак порівняльне дослідження цих двох категорій поки що не показує жодної різниці, яка стосується цього показника.

Це свідчить про те, що працюючі матері також повинні приділяти більшу увагу своїм дітям, більше турбуватись про них і цим самим підвищувати в них почуття впевненості в собі. Цього можна досягти шляхом скорочення робочого дня працюючих матерів. В цьому випадку, якщо діти працюючих матерів буде надано достатньо часу та уваги з боку їхніх матерів, їхнє життя буде позбавлене самотності, що підвищить їхню соціальну компетентність.

Практична значущість цієї роботи полягає в тому, що отримані результати можуть використовувати батьки у вихованні дітей, також їх можуть враховувати вчителі під час навчального процесу та практичні шкільні психологи.

Перелік ключових слів: *материнська депривація, інтелектуальний розвиток дитини, емоційний розвиток дитини, психічний розвиток дитини, діти раннього віку, відчуття самотності, відчуття невпевненості в собі, агресія.*

SUMMARY
qualification work
Dyka Olena
on the topic:

" The Influence of Maternal Deprivation on the Child Development "

Qualification work of the 4th year applicant (in bachelor format), specialty «Psychology» (Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the devoted to the problem of theoretical substantiation and empirical research of the influence of maternal deprivation on emotions.

The life of a child in conditions of limited social and other influences leads to the emergence of a special mental state - mental deprivation. Considering this problem in relation to orphans, one should take into account the special social meaning of deprivation of important mental needs for a long time.

It is substantiated that maternal deprivation in early childhood has a very negative impact on the development of the child. Specific forms of disorders in the child's mental development depend on a number of conditions: at what age the separation from the mother occurred, how the process of attachment formation proceeded, whether the child's life outside the family was permanent or temporary.

It has been found that the majority of children brought up with a deficit (absence) of maternal love have significant difficulties in forming a harmoniously developed personality. The prognosis of compensation for the negative aspects of the personality of children depends on the time that the child spent in conditions of maternal deprivation.

It is emphasized that children whose maternal deprivation lasted for the first three or more years show social, emotional and intellectual difficulties even after they have spent several years in a stable home environment. In addition, they experience significant difficulties in forming commitment to foster parents.

Considering that the impact of maternal deprivation on the personality of the child and his relationships, it is noted that both orphans and children of working mothers suffer from feelings of loneliness and self-doubt.

It is argued that the child must experience the care of a mother or a permanent adult for his healthy emotional, mental and intellectual development, a sense of self-confidence, and the realization of his potential.

It is revealed that the impact of severe maternal deprivation, limited to the first years of life, is associated with profound and persistent changes in brain volume and structure in young adulthood.

It is noted that maternal deprivation in the first years of life can adversely affect brain development, which is still observed in adulthood. The results of the study also raise

the possibility that regional compensatory effects may protect some institutionalized children from developing attention deficit hyperactivity disorder.

It is noted that the feeling of lack of loneliness and self-doubt in the child is an important indicator of the development of his personality. They allow a child in adulthood to successfully resolve situations without relying on others and have a positive self-esteem.

According to the results of the empirical study, it was established that both orphans and children of working mothers suffer from a high sense of loneliness, but a comparative study of these two categories does not yet show any difference related to this indicator.

This suggests that working mothers should also pay more attention to their children, worry more about them and thereby increase their sense of self-confidence. This can be achieved by reducing the working hours of working mothers. In this case, if the children of working mothers are given enough time and attention from their mothers, their lives will be devoid of loneliness, which will increase their social competence.

The practical significance lies in the fact that the results obtained can be used by parents in the upbringing of children, they can also be taken into account by during the educational process and practical school psychologists.

Key words: *maternal deprivation, intellectual development of the child, emotional development of the child, mental development of the child, young children, feeling of loneliness, feeling of self-confidence, aggression*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МАТЕРИНСЬКОЇ ДЕПРИВАЦІЇ НА РОЗВИТОК ДИТИНИ	8
1.1. Сутність поняття материнської депривації	8
1.2. Залежність наслідків материнської депривації від віку дитини	16
1.3. Фактор турботи, моно і політропності	21
1.4. Материнська депривація в історико-культурному контексті	25
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЇ МАТЕРИНСЬКОЇ ДЕПРИВАЦІЇ В ТЕОРІЇ ДЖОНА БОУЛБІ	29
2.1. Передумови створення теорії Джона Боулбі	29
2.2. Теорія прихильності Джона Боулбі	33
2.3. Основні положення теорії прихильності Джона Боулбі	39
2.4. Експеримент Джона Боулбі під назвою «44 злодія»	43
2.5. Вплив прерогативу Боулбі у сфері дитинства	46
2.6. Узагальнення універсальності теорії та її культурної незмінності	47
2.7. Прихильність, феміністські рухи та спільна турбота/навчання малих дітей	49
Висновки до другого розділу	53
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЗАЛЕЖНОСТІ ЗМІН У СТРУКТУРІ МОЗКУ ДОРΟΣЛОЇ ЛЮДИНИ ВІД ЇЇ ДЕПРИВАЦІЇ В РАНЬОМУ ДИТИНСТВІ	55
3.1. Аналіз впливу потенційних факторів, що сприяють зниженню ТВV	62
3.2. Локальні зміни у кірковій структурі після інституціоналізації	63
3.3. Асоціації між локальною кірковою структурою та тривалістю депривації	66
3.4. Аналіз взаємозв'язку між депривацією та симптомами IQ, СДВГ чи РАС	66
Висновки до третього розділу	68
РОЗДІЛ 4. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТОСОВНО ВПЛИВУ МАТЕРИНСЬКОЇ ДЕПРИВАЦІЇ НА ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ ДИТИНИ ТА ЇЇ НЕВПЕВНЕНОСТІ В СОБІ	71
4.1. Вплив материнської депривації на відчуття самотності дитини	74
4.2. Вплив материнської депривації на почуття впевненості в собі	76
4.3. Результати дослідження впливу материнської депривації на відчуття самотності та впевненості в собі	78
Висновки до четвертого розділу	84
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87